

ЛІДІЯ КОЛЕСНИК,
вчителька Рихальської ЗОШ І–ІІІ ст.
Ємільчинського р-ну Житомирської обл.

Інтерактивні методи навчання на уроках читання

Нові завдання шкільної освіти в Україні, що спрямовані на гуманізацію та демократизацію всього навчального процесу в школі, визначають нові пріоритети навчання і виховання, потребують формування ініціативної особистості, здатної до раціональної творчої праці. Підвищення ефективності навчання безпосередньо залежить від доцільності добору і використання різноманітних, найбільш адекватних навчальній темі методів навчання, а також від активізації всього навчального процесу. Останнім часом інтерактивні методи навчання швидко поширюються серед педагогів. Обговорюються теоретичні основи інтерактивного навчання, а також простежується використання цих методів на практиці у кращих учителів. [1; 2; 5]

Проблема застосування інтерактивного навчання в навчальному процесі була в центрі уваги таких до-

слідників, як О.Єльнікова, Г.Коберник, О.Коберник, О.Комар, Т.Кравченко, М.Крайня, Г.Кривчикова, В.Мельник, Л.Пироженко, Н.Побірченко, О.Пометун та ін., які обґрунтовують доцільність застосування інтерактиву для посилення ефективності процесу навчання.

Найголовнішим завданням педагога на кожному уроці є активізація пізнавальної діяльності. Тому щоразу, обдумуючи урок, я спочатку розв'язую принципове завдання, як найдоцільніше організувати передачу нового матеріалу – повідомлення, евристична бесіда, відкриття, роздум, розв'язання проблеми, самостійна робота тощо. Необхідно перетворити кожний урок на урок спілкування, мислення, де істина постає як суперечка про істину, як діалог.

На початкових етапах навчання учнів у роботі малих груп особливо ефективна технологія роботи

в парах. Її можна використовувати для досягнення будь-якої дидактичної мети: засвоєння, закріплення, перевірки знань. За умов парної роботи всі діти в класі отримують можливість говорити, висловлюватись. Робота в парах дає учням можливість подумати, обмінятися ідеями з партнером і потім озвучити це перед класом. Ця форма роботи сприяє розвитку навичок спілкування, вміння висловлюватись, переконувати, вести діалог, дискусію. Така співпраця не дає можливості ухилитись від виконання завдання.

Найчастіше на уроках пропоную використовувати такі види роботи в парах:

- *Гра "Незнайко"* (один учень читає, інший виправляє помилки);
- *"Інтерв'ю"* (узяти інтерв'ю і визначити ставлення партнера до заданого тексту, статті і т.д.);
- *Гра "Кім і мишка"* (зробити критичний аналіз чи редагування письмової роботи один одного);
- *"Взаємні запитання"* (протестувати та оцінити один одного);
- *"Щоденник подвійних нотаток"* (проаналізувати разом проблему, вправу чи експеримент; сформулювати підсумок уроку чи серії уроків; дати відповіді на запитання учителя).

Для організації роботи в парах використовую такий алгоритм:

- запропонувують учням завдання (запитання для невеличкої дискусії чи аналізу ситуації);
- об'єднують учнів у пари, визначають, хто з них говоритиме першим, і пропонують обговорити свої ідеї один з одним. Краще відразу визначити час на висловлення кожного в парі і спільне обговорення. Це допомагає досягти згоди щодо відповіді або рішення;
- по закінченні часу на обговорення кожна пара представляє результати роботи, обмінюється своїми ідеями та аргументами з усім класом. За потреби це може бути початком дискусії або іншої пізнавальної діяльності.

Розглянемо інтерактивні методи навчання на прикладі уроку читання у 2 класі: **Поетична майстерня. Ліна Костенко "Соловейко застудився". Складання казки.**

М е т а. Активізувати читацькі інтереси, розширювати знання учнів про творчість Л.Костенко; вчити правильно, виразно читати, аналізувати поетичні твори; висловлювати свої думки; збагачувати словниковий запас учнів; розвивати творчу уяву, мовлення; виховувати бережливе ставлення до природи як до найважливішої цінності.

О б л а д н а н н я: підручник "Літературне читання", 2 клас. (авт. В.Науменко); таблиці для читання, планшети, аудіозапис, малюнки птахів, годівнички, мікрофон.

Хід уроку

1. Організація уроку.

Продзвенів уже дзвінок,
починається урок.
Працюватимемо старанно,
щоб почути у кінці,
що у нашій другій класі
діти просто – молодці!

2. Хвилина емоційного настрою.

– Діти, ось у мене чарівна скринька, той, хто зазирне до неї, має усміхнутися собі. А тепер я хочу, щоб ви подарували усмішки своєму другові. (Учні, передаючи скриньку з рук у руки, обмінюються усмішками).

Отже, подарували усмішки один одному, тепер можемо розпочинати наш урок. Працювати ми повинні активно, дружно. Бути уважними, старанними. І в підсумку дізнаємося, корисним був наш урок чи даремним.

3. Ознайомлення з планом уроку.

- Мовна розминка;
- повторення вивченого;
- робота над темою уроку;
- фізкультхвилинка;
- робота в парах;
- мікрофон;
- підсумок.

4. На етапі мовної розминки учні відповідають на запитання і виконують завдання:

- як співає зозуля?
- каркає ворона?
- глибокий вдих, на видих вимовляємо голосні звуки;
- надування повітряної кульки.

1) Чистомовка:

ма-ма-ма – ой весела вже зима;
ло-ло-ло – скільки снігу намело;
мі-мі-мі – ми ще дітоньки малі;
мо-мо-мо – пташкам корму ми дамо.

2) Учні зачитують скоромовку:

Метіль, метіль, метелиця
Метляючи, метелиться.
Мете, мете, метелиться
Метеликів метелиця.

3) Розчитування складової таблиці:

першу стрічку співаючи;
другу стрічку швидше;
третю, гаряче пальчику;
а зараз дівчатка починають,
а хлопчики "наздоганяють".

5. Повторення вивченого.

Проводиться тестування (використовуються планшети).

6. Актуалізація опорних знань.

На цьому етапі уроку вбачаю доречним роботу в групах, яка реалізовується у вигляді складання асоціативного куща слів (*природа, птахи, оберігати*). Мета групової роботи: активне залучення кожного учня до процесу засвоєння навчального матеріалу.

7. Повідомлення теми, мети уроку.

— Отже, діти, ми сьогодні відкривемо ще одну сторінку в світ природи. У цю подорож нас поведе уже знайома нам письменниця Ліна Костенко. Пригадаймо, які твори цієї письменниці ми вже читали?

Гра "Продовж речення".

Вчитель називає речення із вивченого твору, учні продовжують.

8. Робота над темою уроку.

Вступна бесіда (під аудіозапис).

— Ми не уявляємо нашу природу без птахів. Вони у лісі, у полі, на луках, у парку, саду, біля нашого житла — скрізь вони привертають нашу увагу. Не можемо уявити лісу без чарівного співу птахів. Нас зачаровує пісня солов'я, спів веселого жайворонка. А як ми радіємо, коли до годівнички, яка у нас за вікном, прилітають синички, снігурі, горобчики. Птахи — невичерпне джерело радості, цікавості та захоплень. Соловей заслуговує на сердечну опіку людей і як артист-співак, і як пожиточний птах, бо нищить шкідливих комах. Наш народ любить солов'я, у багатьох піснях його згадує. І навіть удалині від рідного краю не забуває про цього "народного" співака

(Стукіт у двері).

— Діти, на адресу нашого класу надійшла телеграма від Соловейка. А що з ним сталося, ми дізнаємось, коли прочитаємо вірш. (Під час читання діти тримають руку на лнійці психологічного настрою).

Читання вірша "Соловейко застудився".

9. Словникова робота.

злива, періщить (пояснення значення слів);
плаче груша, плаче слива (добір синонімів).

10. Фізкультхвилинка.

Замела метіль доріжки,
Всі садочки і лужки.
Застрибали наші ніжки
По сніжечку залюбки.
Снігу білого візьмемо
І пограємо в сніжки.
Відпочили дружно всі!

11. Робота над усвідомленням прочитаного.

— Діти, яка погода описана у вірші? Чи відповідає ілюстрація до вірша змістові?

Вибіркове читання.

— Що казкового в цьому вірші? Доведіть рядками з вірша. З яких рядків видно, що дощ йде давно?

12. Робота в парах.

Скласти діалог "Лікаря викликали?"

13. Робота в групах.

Складаємо казку "Друзі пізнаються в біді".

14. Гра "Мікрофон".

Що потрібно робити, щоб не захворіти?

15. Підсумок уроку.

Використання прес-методу.

— Крок за кроком ми пройшли всі етапи нашого плану. Чи був наш урок корисним?

Слухання аудіозапису "Спів солов'я". Виставка годівничок.

Взагалі в основі уроків у початковій школі лежить ігрова форма навчання. Інтерактивне навчання дає змогу проводити уроки-ігри, уроки-подорожі, уроки-конференції, що стимулює дітей до навчання. Урок з використанням інтерактивних методів зацікавлює дітей, розвиває та виховує прагнення до знань, до вивчення даного предмета.

Робота в малих групах корисна для формування навичок учнів у дискусії. Більшості учнів легше висловитися в невеличкій групі, до того ж цей метод дає змогу заощадити час.

Метод "Прес" використовую у випадках, коли виникають суперечливі думки з певної проблеми і потрібно зайняти й аргументувати чітко визначену позицію щодо суспільної проблеми, яка обговорюється.

Серед інтерактивних методів навчання вчителі початкових класів віддають перевагу методу побудови "асоціативного куща".

Зупинімось детальніше на цьому методі. На початку роботи вчитель визначає одним словом тему, над якою проводитиметься робота, а учні згадують, що виникає в пам'яті стосовно цього слова. Спочатку висловлюються найстійкіші асоціації, потім — другорядні. Учитель фіксує відповіді у вигляді своєрідного "куща", який поступово "розростається". На уроках читання побудова "асоціативного куща" може бути схемою, що поступово складається учнями під керівництвом учителя.

Проводячи уроки такого типу, вчитель зацікавлює учнів предметом, формує активну життєву позицію, розвиває творчі здібності, вдосконалює мовленнєві і розумові навички; створює ситуацію успіху, де кожний учень почувається невимушено на уроці, а це, у свою чергу, сприяє самовдосконаленню його як особистості.

Отже, інтерактивні технології відіграють важливу роль у сучасній освіті. Їх перевага полягає в тому, що учні засвоюють рівні пізнання (знання, розуміння, застосування, оцінювання), у класах збільшується кількість учнів, які свідомо засвоюють навчальний матеріал. Учні займають активну позицію у засвоєнні

знань, зростає їхній інтерес у сприйманні знань. Значно підвищується особистісна роль учителя – лідера, організатора.

Інтерактивні засоби навчання дають змогу організувати навчальний процес так, що практично всі учні виявляються залученими до процесу пізнання, вони мають можливість розуміти і рефлексувати з приводу того, що вони знають, думають і яку роботу виконують. Спільна діяльність учнів у процесі пізнання, засвоєння навчального матеріалу означає, що кожний робить свій особливий індивідуальний внесок, йде обмін знаннями, ідеями, способами діяльності. Відбувається це в атмосфері доброзичливості і взаємної підтримки, що дозволяє не лише одержувати нові знання, а й розвиває саму пізнавальну діяльність, переводить її на вищі форми кооперації і співпраці.

Таким чином, інтерактивні методи навчання є найбільш цікавими і ефективними. Під час інтерактивного навчання учень стає не об'єктом, а суб'єктом навчання, він відчуває себе активним учасником

подій. Це формує у школярів внутрішню мотивацію до навчання та спонукає їх до саморозвитку та само-спостереження. З огляду на це найефективнішими є уроки, побудовані за традиційною методикою, але із застосуванням елементів інтерактивного навчання. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання ролевих ігор, спільне розв'язування проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації.

Л і т е р а т у р а

1. *Амонашвілі Ш. О.* До школи – у шість років / Ш. О.Амонашвілі; [сост. И.Н.Баженова] // Педагогический поиск. – К. : Рад. шк., 1988. – С. 3–46.
2. *Дичківська І. М.* Інноваційні педагогічні технології [навч. пос.] / І. М.Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 218 с.
3. *Евдокшов В. И., Олейник Т. А., Горькова С. А.* Практикум по развитию критического мышления / В. И. Евдокшов, Т. А. Олейник, С. А. Горькова. – Х. : Торнадо, 2002. – 144 с.
4. *Кашлев С. С.* Технология интерактивного обучения / С. С.Кашлев // Мн. : Белорусский верасень, 2005. – 196 с.
5. *Пометун О. І.* Інтерактивні технології навчання [методичний посібник] / О. І. Пометун та ін. – Умань, 2003. – 68 с.